

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-558-7-65>

**THE IMPACT OF EUROPEAN INTEGRATION PROCESSES
ON THE MODERNIZATION OF UKRAINIAN CRIMINAL
LEGISLATION IN A SPECIAL PERIOD**

**ВПЛИВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ
НА МОДЕРНІЗАЦІЮ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА
УКРАЇНИ В ОСОБЛИВИЙ ПЕРІОД**

Tarasenko O. S.

*Candidate of Law,
Director,*

*Department of Education, Science and
Sports of the
Ministry of Internal Affairs of Ukraine
Kyiv, Ukraine*

Тарасенко О. С.

*кандидат юридичних наук,
директор,*

*Департамент освіти, науки
та спорту
Міністерства внутрішніх справ
України
м. Київ, Україна*

Нормативно-правове регулювання повноважень органів державної виконавчої влади є базовою передумовою ефективного функціонування механізму державного управління та реалізації кримінально-правової політики загалом. Чіткість, узгодженість і прозорість правового закріплення компетенцій виконавчих органів визначають спроможність держави забезпечувати стабільність правопорядку, економічну безпеку та належний рівень довіри суспільства до влади. В умовах євроінтеграційних процесів і реформування публічного управління в Україні такі моменти набувають особливої значущості, оскільки модернізація кримінального законодавства має відбуватися з урахуванням принципів відповідності стандартам ЄС.

Слушною є узагальнююча думка Сопілко І. М. та Юринець Ю. Л. щодо того, що відновлення України базується на п'яти основних принципах: негайний початок і поступовий розвиток; нарощування справедливого добробуту; інтеграція в ЄС; відбудова кращого, ніж було, в національному та регіональному масштабах; стимулювання приватних інвестицій [1, с. 227]. Водночас варто усвідомлювати, що повномасштабне відновлення та стратегічна трансформація є довготривалим вектором розвитку, тоді як нинішня безпекова ситуація диктує необхідність негайної адаптації правової системи до викликів.

І дійсно, сучасні загрози національній безпеці – кіберзлочинність, терористична діяльність і транскордонна злочинність – об'єктивно вимагають перегляду традиційних підходів до організації правоохоронної діяльності та кримінально-правового реагування. У період воєнного стану

ця потреба посилюється, адже ефективність протидії таким загрозам залежить не лише від змісту кримінально-правових норм, а й від здатності органів державної влади діяти скоординовано, оперативно та в межах чітко визначених повноважень. За відсутності належних організаційно-правових механізмів міжвідомчої взаємодії навіть прогресивні законодавчі зміни не матимуть результативності.

Згадуючи про законодавчі зміни, не можемо не звернутися до думки, сформульованої науковцями Шарко Д. В. та Пелагеша О. Г.: «Проблеми, що є наявними в умовах воєнного стану та (або) супроводжуватимуть процеси Європейської та Євроатлантичної інтеграції України у період повоєнного відновлення, пов'язані, насамперед, з недосконалістю національного законодавства або невідповідністю його положень міжнародним стандартам. Шляхами подолання прогалин нормативно-правового регулювання є внесення змін та доповнень, узгодження правових норм на підставі результатів проведених наукових досліджень або через імплементацію досвіду закордонних країн» [2, с. 90].

Поділяючи викладену позицію, вважаємо доцільним акцентувати, що модернізація кримінального законодавства в умовах особливого періоду не повинна обмежуватися умовно ліквідацією законодавчих прогалин. Для неї має стати нормою характер системної трансформації. Відтак, наукове обґрунтування таких змін повинно базуватися на синтезі передових зарубіжних моделей правового регулювання та дійсно унікального вітчизняного досвіду функціонування правоохоронних органів в екстремальних умовах.

Грунтовними вбачаються напрацювання Кернякевич-Танасійчук Ю. В. стосовно цієї теми. Вчена, розглядаючи питання сучасних тенденцій реформування кримінально-виконавчої системи України в умовах євроінтеграції, вкотре наголосила на необхідності її розвитку із врахуванням міжнародних та європейських стандартів та сформулювала чотири ключові напрями модернізації кримінально-виконавчої системи України. Наводимо сформульовані авторкою підходи із нашими коментарями у дужках:

1) її гуманізація, що охоплює удосконалення умов тримання засуджених осіб, гідне поводження з ними, запобігання їх катуванням, розширення практики застосування альтернативних позбавленню волі покарань і подальший розвиток механізмів ресоціалізації (такий підхід, на нашу думку, відповідає європейському розумінню покарання як засобу соціального відновлення, що набуває особливої ваги в умовах воєнного часу, коли зростає ризик надмірної репресивності кримінальної політики).

2) діджиталізація, спрямована на підвищення ефективності управління кримінально-виконавчою системою та захист прав засуджених осіб шляхом створення інформаційних систем, впровадження відеомоніторингу, використання інтернет-доступу й онлайн-освіти тощо (і

дійсно, ми вже переконали у тому, що в контексті євроінтеграційних процесів цифровізація виступає інструментом прозорості та підзвітності держави, що особливо важливо в особливий період, коли фізичний контроль ускладнений очевидними безпековими чинниками).

3) професіоналізація та удосконалення менеджменту кримінально-виконавчої системи, що передбачає формування висококваліфікованого та вмотивованого персоналу, впровадження сучасних методів роботи із засудженими особами з метою створення сприятливих умов для їх виправлення та подальшої ресоціалізації (цей напрям безпосередньо пов'язаний із запровадженням європейських стандартів управління публічними інституціями та забезпечує сталість реформ навіть за умов кадрових і ресурсних обмежень, характерних для воєнного часу).

4) інтенсифікація безпекового потенціалу кримінально-виконавчої системи, яка передбачає підвищення готовності до реагування на воєнні загрози, удосконалення евакуаційних заходів, покращення матеріально-технічного забезпечення та забезпечення балансу між безпекою й дотриманням прав людини в установах виконання покарань (саме цей напрям яскраво демонструє адаптацію європейських підходів до українських реалій особливого періоду, де безпека установ виконання покарань не може реалізовуватися за рахунок звуження основоположних прав людини) [3, с. 69].

Отже, євроінтеграційні процеси в умовах особливого періоду виступають не лише орієнтиром модернізації кримінального законодавства, а й вагомим чинником його спрямування на системність, превентивність і дотримання прав людини. За таких умов ефективність кримінально-правової політики безпосередньо залежить від здатності держави поєднувати європейські стандарти з реальними безпековими викликами, спираючись на науково обґрунтовані та практично перевірені рішення.

Література:

1. Сопілко І. М., Юринець Ю. Л. Правова парадигма відновлення України: проблеми та перспективи. *Юридичний вісник*. 2024. № 1 (70). С. 221-228.
2. Пелагеша О. Г., Шарко Д. В. Євроінтеграція України в умовах воєнного стану: проблеми та перспективи повоєнного відновлення. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2025. № 2. С. 85-90.
3. Кернякевич-Танасійчук Ю.В. Кримінально-виконавча система України: сучасні тенденції розвитку (реформування) в умовах євроінтеграції. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*. 2025. № 90 (2). С. 69-75.